

اگرچه نیت خوبی است زیستن ...
اما خوشا که دست به تصمیم بهتری بزنیم!

 www.konkursara.com

 ۰۲۱۵۵۷۵۶۵۰۰

دانلود بهترین جزوات در

کنکورسرا

کنکورسرا

مرجع تخصصی قبولی آزمون فرهنگیان و آزمون استخدامی آموزش و پرورش

خلاصه درس ۴

جهان اجتماعی از اجزای مختلفی (پدیده های اجتماعی) تشکیل شده است که این اجزا از نظر اندازه و دامنه در طیفی از خرد تا کلان تقسیم می شوند. برای مثال به ترتیب از خرد تا کلان: مدرسه، اداره آموزش و پرورش، اداره کل، وزارت آموزش و پرورش، نظام آموزشی کشور. برای اینکه بهتر بتوانیم پدیده های اجتماعی را بررسی و تحلیل کنیم لازم است که آنها را در طیف طبقه بندی کنیم. مثلاً در بررسی مشکل تحصیلی یک دانش آموز: بررسی شود که جنبه شخصی و فردی دارد و خودش مقصر است که کم کاری کرده، یا مربوط به مدرسه است و کمبود های مدرسه مشکل ساز شده، یا مربوط به برنامه های اداره منطقه است که موجب افت تحصیلی و مشکلات درسی شده است یا در سطح کشوری کتاب های درسی و برنامه های سراسری در وضعیت درسی تاثیر داشته اند. گاهی همه این سطوح بر یکدیگر اثر می گذارند ولی باید در تحلیل جامعه شناسی همه این سطوح خرد تا کلان در نظر گرفته شود. (پس تقسیم بندی پدیده های اجتماعی به خرد تا کلان مفید است.)

تمام پدیده های اجتماعی دارای معنا هستند. برخی بعد محسوس تر و مادی تری (عینی) دارند، مانند راه رفتن، ساختمان تجاری و... برخی بعد ذهنی بیشتری دارند. (مانند فکر کردن، عقیده، ارزش) بعد ذهنی از اهمیت زیادی برخوردار است. (چون تا ذهن روشن نشود آگاهی و هویت شکل نمی گیرد.)

لایه های جهان اجتماعی: لایه های سطحی: نقش حیاتی و اساسی ندارند. به آسانی تغییر می کنند. اثرات محدودی دارند. با حذف یا تغییر آنها تداوم جهان اجتماعی ادامه می یابد و تحولی صورت نمی گیرد. (مانند هنجارها و نمادها) مثلاً ممکن است یک خیابان امسال یک طرفه باشد سال بعد دو طرفه شود. پارسال صورتی مد لباس و کیف و کفش بوده باشد امسال آبی مد شود.

لایه های عمیق و بنیادین: به آسانی تغییر نمی کنند. اگر حذف شوند، جهان اجتماعی فرو می ریزد. اگر لایه های عمیق تغییر کند جامعه به جامعه دیگری تبدیل می شود و تاثیرات همه جانبه و فراگیر خواهد داشت. (عقاید و ارزش ها). مثلاً جامعه بت پرست جاهلی عربستان به جامعه نبوی پیامبر اسلام تبدیل می شود. عمیق ترین لایه: باور نسبت به اصل جهان است. هنجارها و نمادها بر مبنای و بر اساس ارزش ها و عقاید شکل می گیرند. و عقاید و ارزش ها بر مبنای نگاه به اصل جهان (یعنی اگر در اصل جهان خدا را حاکم دیدی تمام ارزش ها و هنجارها راهم بر همین اساس الهی شکل می دهی و اگر خدا را ناظر ندانستی در هنجارها و ارزش ها هم عمل الهی نخواهی داشت.)

نهادهای اجتماعی: مجموعه ای از عقاید، ارزش ها، هنجارها و نمادهایی که برای رفع نیازهای معینی در جهان اجتماعی به وجود می آیند. هر نهاد اجتماعی شیوه قابل قبولی برای تامین نیازهای افراد دارد. مهم ترین نهادهای اجتماعی: خانواده، تعلیم

و تربیت، سیاست و اقتصاد. نهادها مرکز اصلی جهان اجتماعی اند. هر نهاد اجتماعی به ترتیب از لایه های عمیق به سطح دارای
۱- عقاید، ۲- ارزش ها، ۳- هنجارها، ۴- نمادها است. این چهار بخش بایکدیگر در ارتباط هستند.
نهادهای اقتصاد، سیاست، خانواده، آموزش بایکدیگر تاثیر متقابل دارند. (اثر می گذارند و اثر می پذیرند)

سوالات درس ۴:

- ۱- **جهان اجتماعی از چه اجزایی تشکیل شده است؟** پاسخ: جهان اجتماعی از لایه های عمیق مانند فرهنگ، آرمان اجتماعی، عقاید و ارزشهای اجتماعی و لایه های سطحی مانند نمادها و هنجارها و مدها تشکیل شده است همچنین از منظری دیگر دارای ابعاد خرد یا کلان، ابعاد ذهنی و عینی است.
- ۲- **پدیده های اجتماعی را بر اساس چه مبانی می توان تفکیک کرد؟** پاسخ: ۱- بر اساس اندازه و دامنه (کلان و خرد و میانه ی این دو) ۲- ذهنی و عینی و میانه ی این دو ۳- لایه های عمیق و بنیادین و لایه های سطحی
- ۳- **پدیده های اجتماعی زیر بر اساس اندازه و دامنه به ترتیب از خرد به کلان تفکیک کنید: دانش آموز، مدرسه، کارخانه، فرهنگ، کشور، شهر، اداره، کتاب، حکومت، هنجار، کنش، نظام آموزشی**
خرد دانش آموز / کنش / کتاب / هنجار / مدرسه / اداره / کارخانه / شهر / نظام آموزشی / حکومت / فرهنگ / کشور ← کلان
۱- دانش آموز / کنش / کتاب / هنجار ۲- مدرسه / اداره / کارخانه ۳- شهر / نظام آموزشی / حکومت ۴- فرهنگ / کشور (نقش اجتماعی به عنوان یک پدیده ی اجتماعی در نظر گرفته می شود. مانند دانش آموز)
- ۴- **تقسیم بندی پدیده های اجتماعی به خرد و کلان چه فوایدی دارد؟** پدیده های اجتماعی اثرگذار و اثرپذیر هستند و وقتی آنها بر اساس اندازه و دامنه تقسیم می کنیم بهتری می توانیم نحوه ارتباط و تاثیر گذاری و تاثیر پذیری آنها را بررسی کنیم مثلا یک پدیده مانند خودکشی در سطح فردی، موردی و خرد روی داده است یا در سطح اجتماعی بروز کرده است. یا پدیده ی بیکاری در سطح فردی بررسی می شود یا در سطح منطقه ای یا در سطح کشوری یا بین المللی. یا پدیده ی یادگیری و آموزش در سطح مدرسه یا منطقه یا استان یا کشور بررسی می شود و نحوه ارتباط و نظارت بین اجزاء از نظر دامنه و اندازه مورد توجه قرار می گیرد.
- ۵- **آیا تمام پدیده های اجتماعی هویتی معنایی و ذهنی دارند؟** پاسخ: بله تمام پدیده های اجتماعی در ذهن انسان اعتبار و هویت می یابند.
- ۶- **پدیده های اجتماعی زیر بر اساس بعد ذهنی و معنایی و بعد عینی (محسوس و مادی) تفکیک کنید: عشق، نظم، قوانین، فرهنگ، ارزش ها، هنجارها، موسیقی، لذت موسیقی، برنامه کلاسی، معرفت، تابلوهای رانندگی،**

عینی ← ذهنی

۴ ۳ ۲ ۱

(تابلوها، برنامه کلاس) (هنجارها، موسیقی، قوانین) (فرهنگ) (نظم، ارزش ها، معرفت، لذت موسیقی، عشق)

۷- در جهان اجتماعی کدام یک از ابعاد عینی یا ذهنی پدیده های اجتماعی مهم تر هستند؟

چرا؟ پاسخ: پدیده های ذهنی مهم ترند. زیرا تا ذهن روشن نشود و آگاهی به وجود نیاید هویت، عمل و عینیت شکل نمی گیرد. ذهنیت فقط محسوس انسان است ولی عینیت در سایر موجودات نیز مشاهده می شود.

۸- آیا هم اجزای جهان اجتماعی از اهمیت یکسانی برخوردارند؟ خیر پدیده های ذهنی مهم ترند زیرا

تا پدیده ی ذهنی شکل نگیرد پدیده های عینی به وجود نمی آیند. تا آگاهی شکل نگیرد عملی عینیت نمی یابد. مثلاً تا نسبت به توانایی های خود آگاه نشویم حرکتی در جهت به کارگیری آنها نخواهیم داشت.

۹- منظور از لایه های عمیق و بنیادین جهان اجتماعی چیست؟ مثال بزنید. پاسخ: بخش هایی از لایه های

جهان اجتماعی که تاثیر گذار و تعیین کننده اند لایه های عمیق هستند تا اثرات همه جانبه و فراگیر در جهان اجتماعی دارند و کمتر تغییر می کنند ولی اگر تغییر کنند با تغییر این لایه ها جهان اجتماعی نیز دگرگون می شود. مانند آرمان، عقاید و ارزش های اجتماعی یک جهان اجتماعی

۱۰- منظور از لایه های سطحی جهان اجتماعی چیست؟ مثال بزنید. پاسخ: لایه های سطحی جهان

اجتماعی تا اثرات محدودتری دارند، بیشتر تغییر می کنند و نقش حیاتی و اساسی در جهان اجتماعی ندارند مانند هنجارها، نمادها، مدها

۱۱- پدیده های اجتماعی زیر در کدام یک از لایه های عمیق یا سطحی جهان اجتماعی

قرار گرفته اند؟ ارزش ها، هنجارها، شیوه آشپزی، سبک معماری، فرهنگ، مقررات، عقاید، مدل لباس، مراسم خواستگاری، مراسم عزاداری، مدروز، جشن فارغ التحصیلی، سرود ملی پاسخ: (لایه های عمیق: ارزش ها، فرهنگ، عقاید) (لایه های سطحی: هنجارها، شیوه آشپزی، سبک معماری، مقررات، مدل لباس، مراسم خواستگاری و عزاداری، مدروز، سرود ملی و جشن فارغ التحصیلی)

۱۲- در چه صورتی جهان اجتماعی دچار تحول می شود؟ پاسخ: در صورتی که تغییر لایه های سطحی

به لایه های عمیق نفوذ کند و موجب تغییر بنیادین عقاید و ارزش های یک جامعه شود. (تغییر و تبدیل عقاید و ارزش های یک جامعه به عقاید و ارزش های دیگر)

۱۳- در عمیق ترین لایه های جهان اجتماعی کدام عقاید قرار دارد؟ پاسخ: عقاید مربوط به اصل جهان

و جایگاه انسان در آن. عقاید مربوط به مرگ و زندگی. عقاید مربوط به هستی شناسی

۱۴- نهاد اجتماعی را تعریف کنید: پاسخ: مجموعه ای از عقاید، ارزش ها، هنجارها و نمادهایی که برای رفع

نیازهای معینی از افراد و جهان اجتماعی باشیوه قابل قبولی به وجود می آید.

۱۵- مفهوم نهادهای اجتماعی در چه صورتی معنای یابند؟ پاسخ: وقتی اجزای لایه ای جهان اجتماعی

را در ارتباط باهم در نظر بگیریم و روابط بین لایه های اجتماعی را بررسی کنیم.

۱۶- نهادهای اجتماعی مهم هر جامعه را نام ببرید. پاسخ: خانواده، آموزش، سیاست، اقتصاد

۱۷- برای هر کدام از نهادهای اجتماعی مهم جامعه چندنماد نام ببرید: پاسخ: برای خانواده حلقه

ازدواج، سند ازدواج، جهیزیه، دسته گل عروس نماد محسوب می شوند. برای نهاد تعلیم و تربیت (نهاد آموزشی) برنامه کلاس، دفتر و قلم و امتحانات، نمره، زنگ مدرسه نماد محسوب می شوند. برای نهاد اقتصاد: پول، اسناد بانکی، نمودارهای عرضه و تقاضا و... شاخص ها و متغیرهای اقتصادی نماد محسوب می شوند. برای نهاد سیاست: پرچم و عکس رهبران و سرود ملی نماد محسوب می شوند.

۱۸- هر کدام از نهادهای اجتماعی مهم جامعه (خانواده، آموزش، اقتصاد و سیاست) برای جهان

اجتماعی که اثرات مهمی خواهند داشت؟ پاسخ: نهاد خانواده: تولید نسل (ایجاد نیروی انسانی)، جامعه پذیری. نهاد تعلیم و تربیت (آموزشی): جامعه پذیری، آموزش نیروی انسانی. نهاد اقتصاد: تامین نیازهای مادی، رفاه اقتصادی. نهاد سیاست: حفظ تعادل جهان اجتماعی کل، امنیت، برنامه ریزی و سیاست گذاری

۱۹- چرا نهادهای اجتماعی در جهان های اجتماعی انواع متفاوتی دارند؟ پاسخ: چون نیازهای

هر جهان اجتماعی می تواند با نیازهای دیگر جوامع متفاوت باشد بنابراین نهادهایی هم به به وجود می آورند بایکدیگر متفاوت هستند.

۲۰- پدیده های ذهنی، عینی، خرد و کلان از کلاس درس خود بنویسید؟

بخاری کلاس: عینی خرد   امتحان درسی: ذهنی خرد

کل کلاس: عینی کلان   موفقیت تحصیلی: ذهنی کلان

۲۱- مثالی بزنید که نشان دهد پدیده های مربوط به نهادهای خانواده، اقتصادی، سیاسی و آموزش بر یکدیگر

تاثیر دارند؟

بر اساس تصمیم نهاد سیاسی دختر و پسر باید در محضر رسمی خطبه ی عقد خود را ثبت کنند تا خانواده تشکیل شود. نهاد خانواده با زاد ولد نیروی انسانی در اختیار نهاد آموزشی قرار می دهد تا با آموزش نیروی انسانی متخصص در اختیار نظام اقتصادی قرار گیرد و نهاد اقتصادی با پرداخت مالیات بودجه ی نظام سیاسی را تامین کند و نهاد سیاسی بر فعالیت های دیگر نهادها نظارت می کند.

۲۲- تغییر لایه های جهان اجتماعی در زندگی مردم چه تاثیری دارد؟

اگر لایه های سطحی فرهنگ تغییر کند روابط اجتماعی، عقاید و ارزش ها تغییر چندانی نخواهد داشت ولی اگر لایه های بنیادی و عمیق فرهنگ تغییر کنند (حذف شوند یا تبدیل شوند) کل جهان اجتماعی دگرگون می شود.

۲۳- نماد ها چگونه بوجود می آیند و چگونه تغییر می کنند؟

نمادها نشانه‌هایی هستند که پیام‌ها، مفاهیم و معانی را منتقل می‌کنند. بنابراین اگر شرایط محیطی و اجتماعی جامعه از نظر کمی و کیفی تغییر کنند. نمادها هم تغییر می‌کنند و اگر این تغییرات ادامه دار باشند. به تدریج ارزش‌های جدیدی بوجود آمده و ارزش‌های قبلی تغییر می‌کند.

۲۴- برای هر یک از نهاد های جامعه یک پدیده اجتماعی ذهنی و یک پدیده اجتماعی عینی بنویسید؟۱.

آموزشی: عینی: معلم. ذهنی: پیشرفت تحصیلی ۲. خانواده: عینی: پدر. ذهنی: میانه: ارتباط اجتماعی ذهنی: عشق خانوادگی ۳. سیاسی: عینی: کلانتری. ذهنی: میانه: سیاست گذاری. ذهنی: امنیت ۴. اقتصادی: عینی: پول. ذهنی: میانه: عرضه ذهنی: بیت کوین

۲۵ - پدیده های اجتماعی را تقسیم بندی کنید؟ ۱. از نظر اندازه و دامنه (خرد و کلان) ۲. از نظر عینی و ذهنی (حسی و غیرحسی)

۲۶ چه برداشتی از مفهوم نماد دارید؟ نشانه‌هایی که به کمک آن معنی و مفهومی را منتقل می‌کنیم نماد می‌گویند. مثلاً هیس به معنای ساکت بودن است.

۲۷ - پدیده های اجتماعی را نام ببرید که مربوط به هر یک از نهادهای اصلی جهان اجتماعی باشد. 27

۱- نهاد خانواده که پدیده‌هایی مانند ازدواج، طلاق، مراسم خواستگاری، تولد، سالخوردگی و کودکی مربوط به آن 28 است. ۲- نهاد سیاسی که پدیده‌های اجتماعی مانند امنیت، عدالت، نظم، برخورداری از قانون، سیاست گذاری و... مربوط به آن است ۳- نهاد آموزشی که پدیده‌های اجتماعی تعلیم و تربیت، جامعه پذیری، فرهنگ پذیری، مدرک تحصیلی، مدرسه ف دانشگاه، امتحان، کارنامه‌ی تحصیلی و... مربوط به آن می‌شود. ۴- نهاد اقتصادی که شامل تورم، عرضه و تقاضا، مبادله‌ی کالا، بانکداری و... مربوط به آن می‌شود.

۲۸- پدیده های اجتماعی از نظر اندازه و دامنه چگونه تقسیم می‌شوند؟ 29

مثال بزنید. ۱- پدیده‌های اجتماعی خرد مانند هنجارها، کنش‌های اجتماعی افراد، گروه‌های کوچک ۲- پدیده‌های اجتماعی کلان که پدیده‌های بزرگ و وسیع را بررسی می‌کند مانند آرمان‌ها، عقاید و فرهنگ، سازمان‌ها، ملت، نظام اجتماعی کل ۳- پدیده‌هایی با دامنه‌ی متوسط که بین دو بخش قبلی قرار می‌گیرد مانند نظام‌های اجتماعی کوچک مانند خانواده

۳۱- پدیده های اجتماعی از نظر هویت به چند دسته تقسیم می‌شوند؟ 31

۱- عینی که محسوس و قابل دریافت حسی است مانند جنگ، تصادف، معماری، لباس پوشیدن، هدیه دادن و... ۲- پدیده‌های ذهنی که بیشتر جنبه‌ی نامحسوس و درونی دارد مانند قانون، عقاید، آرمان‌ها، ارزش‌ها، فرهنگ و... (البته برخی از پدیده‌های اجتماعی بین این دو هستند یعنی هم جنبه‌های ذهنی و هم عینی دارند مانند اینترنت، فرهنگ، قوانین رقابت، فناوری، مد و صلح) (فرهنگ به دلیل میانه‌ی ذهنی و عینی قرارداد که بسیاری از مصادیق آن مانند شیوه‌های معماری، پوشش و تغذیه و... مستقیماً قابل رویت هستند و برخی مانند ارزش‌ها و عقاید و آرمان‌ها قابل دریافت عینی نیستند و کاملاً ذهنی هستند.)

۳۲- لایه های جهان اجتماعی به چند بخش تقسیم می‌شوند برای هر یک مثال بزنید. 33

۱- لایه های عمیق و بنیادی جهان اجتماعی: لایه هایی هستند که در سطح کل جهان اجتماعی تأثیر گذار هستند و تأثیرشان 34 بسیار مهم و تعیین کننده است مانند نظام خانواده ، نظام تعیم و تربیت ، اصول دین ۲- لایه های سطحی جهان اجتماعی: لایه هایی هستند که نقش حیاتی و اساسی ندارند و امکان تغییر بیشتری دارند و در صورت تغییر یا حذف آنان تغییر عمده ای در جامعه به وجود نمی آید مانند آداب ازدواج ، مراسم به خاک سپاری مردگان ، لهجه ها و آداب محلی ، بازی های گروهی ، مراسم جشن تولد و ...

۳۳- چند نماد که در چند دهه ی اخیر در جامعه ی ایران بوجود آمده است را بنویسید.

.نمادهای گفتاری و نوشتاری مانند گیر داده ، کیلیک کرده ، سه شده ، تابلو شده ، قزمیت ، پاچه خواری ، اشاره ی انگشت شصت، لایک،